

школі. Так ще в свій час В.І. Андреев навчально-творчу діяльність визначав як один із видів навчальної діяльності, що спрямована на розв'язання навчально-творчих завдань, здійснюється переважно в умовах опосередкованого чи перспективного управління, результат якої має суб'єктивну новизну, значення і прогресивність для розвитку особистості, і, особливо, її творчих здібностей [1, с. 51].

Отже, ми розглядаємо управління освітнім середовищем вищим навчальним закладом як складноорганізований вид інтелектуальної діяльності, який дозволяє сприймати освітнє середовище у вищому навчальному закладі як відкрити, нелінійну систему, здатну до самоорганізації, прогнозує та забезпечує його подальший розвиток.

Література

1. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности / В.И. Андреев. – Казань: Из-во Казанского университета, 1998. – 228 с.
2. Великий тлумачний словник української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
3. Кремень В.Г. Філософія управління: Підручн. для студ. вищ. навч. закл. / В.Г. Кремень, С.М. Пазініч, О.С. Пономарьов. – К.: Знання України, 2007. – 360 с.
4. Рабченко Т.С. Внутрішкільне управління: Практичний посібник / Рабченко Т.С. – К.: Рута, 2000, 176 с.
5. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів освіти / Фіцула М.М. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 544 с.

ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНИХ НАСТАНОВЛЕНЬ УПРАВЛІНЦІВ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

Блохіна Ірина Олександрівна

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут"
03056, проспект Перемоги, 37, м. Київ-56, Україна, irinablohina1@ukr.net

Представлено результати дослідження, згідно якого були виділені критерії сформованості професійно-етичних настановлень управлінців навчальними закладами: спрямованість (співвідношення особистих, професійних та соціально-психологічних цінностей); полярність (конструктивність – деструктивність); усталеність; дієвість (готовність до дії).

Важливого значення на сучасному етапі набувають прийняті в закладах освіти етичні стандарти та реальна етична практика, які сприяють становленню професійно-етичних настановлень майбутніх управлінців, що мотивують до інновацій та підвищують ефективність професійної діяльності.

З метою виокремлення критеріїв, на основі яких визначається рівень сформованості професійно-етичних настановлень керівників, нами було проведено експеримент, в якому взяли участь 32 завідувачі кафедрами, лабораторіями та іншими підрозділами вищого навчального закладу. Основним емпіричним методом стало анкетування, в ході якого респонденти мали визначити основні, на їх думку, критерії оцінювання діяльності керівника середньої ланки освітнього закладу.

Розроблена нами анкета вміщувала відкриті питання, присвячені професійним функціям управлінця, основним типам ситуацій, в яких він має здійснювати діяльність [1, с. 216-217]. Аналіз відповідей керівників підрозділів ВНЗ показав, що більшість з них вирішують проблеми етичного характеру на інтуїтивному рівні, хоча було вказано, що для успішності управлінської діяльності питання етики виступають актуальними та значущими. Так, у відповідях всіх респондентів на більшість запропонованих питань

розкриваються так або інакше професійно-етичні аспекти діяльності керівника. Отже, усталеність – критерій сформованості професійно-етичних настановлень фахівців з управління, який вказує на наполегливість у намірах та вчинках, слідування переконанням.

Описуючи взаємини управлінця з колегами, підлеглими, респонденти наголошують, що для успішної управлінської діяльності, виходячи з конструктивної позиції, необхідне переважання оптимістичного мікроклімату в колективі: заохочення підлеглих до впровадження інновацій у роботу викладача, обміну досвідом, а також здійснення стягнень зі співробітників за порушення трудової дисципліни тощо. Отже, наступним критерієм може слугувати полярність, яка визначає рівень конструктивності настановлень.

Аналіз відповідей на питання анкети, присвячені цінностям і потребам керівника та співробітників, показав, що більшість респондентів вказують на професійні, соціальні, суспільні цінності. Зокрема, педагогічна діяльність має високу суспільну цінність, приваблює процес самореалізації через виконання професійних обов'язків, просування в кар'єрі тощо. Отже, спрямованість – критерій сформованості професійно-етичних настановлень який відображає поєднання особистих, професійних та соціально-психологічних цінностей особистості управлінця.

За результатами анкетування ми дійшли висновку про те, що неоднозначні ситуації часто викликають у керівників етичні дилеми. Зокрема, вибір стягнення за порушення трудової дисципліни не викликає у керівників труднощів, а скарги на викладача з боку студентів викликають, насамперед, необхідність проаналізувати ситуацію з точок зору професійної та етичної. Тому наступним критерієм сформованості настановлень є їх дієвість як рівень готовності до дії відповідно до моральних норм, особливо у неоднозначних ситуаціях.

Таким чином, нами були виділені наступні критерії сформованості професійно-етичних настановлень: спрямованість, полярність, усталеність та дієвість.

Література

Блохіна І.О. Психологічні чинники становлення професійно-етичних настановлень майбутніх фахівців з управління навчальними закладами: дис. канд. психол. наук: 19.00.07 – педаг. та вікова психологія /Блохіна Ірина Олександрівна. – К., 2012. – 285 с.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ АКМЕОЛОГІЇ

Борисенко Лілія Семенівна

Маріупольський державний університет
87500, пр.Будівельників, 129-а, м. Маріуполь

У статті розкривається зміст поняття «професіоналізм» з позицій акмеології управління; визначаються напрями розвитку професіоналізму керівника закладу освіти.

Ефективне керівництво навчальним закладом можливе за наявності високого рівня науково-педагогічної підготовки, загальної ерудиції, професіоналізму членів адміністрації, педагогічного колективу. У цьому контексті необхідним є здійснення розвитку професіоналізму керівника закладу освіти на засадах акмеології управління.

В акмеології управління професіоналізм суб'єктів управлінської праці розкривається з різних позицій:

- 1) формування продуктивної Я-концепції управлінця-професіонала;